

Over de persoonlijkheid van een “Verdediger van het leven”

Jutta Burggraf

Op 5 november overleed de Duitse theologe Jutta Burggraf, ze werd 58 jaar. In deze bijdrage een lezing van haar hand over de persoonlijkheid van een Pro Life-voorvechter en over onze dagelijkse houding ten opzichte van bepaalde personen “*van het andere kamp*”.

Jutta Burggraf

Inleidende beschouwing

Ik herinner mij **Karin Struck**, een Duitse schrijfster. Tijdens het laatste deel van haar leven waren wij bevriend. Als zij niet vroegtijdig was gestorven (2006), zou ze nu zeker bij ons zijn op dit grote

congres voor het leven. Karin was vele jaren lang een beroemd schrijfster. Tijdens haar studententijd was ze actief lid van de communistische partij; daarna propageerde zij de vrije liefde en homoseksualiteit. Ze besloot alleen te leven met haar vier kinderen, zonder echtgenoot of minnaars.

Op een dag liet ze haar vijfde kind aborteren. Hoewel ze van geen enkele kerk praktiserend lid was en traditionele ethische normen geen belemmering vormden, voelde ze zich diep geschokt door wat ze gedaan had. Met de gevoeligheid van een kunstenaar gaf ze uitdrukking aan haar pijn in een boek getiteld: “*Ik zie mijn kind in mijn dromen*” (1992).

Als gevolg van de publicatie van dit boek veranderde haar leven radicaal. De grote uitgeverijen sloten hun deuren voor haar, en ook belangrijke tijdschriften, radio en televisie weigerden voortaan met haar samen te werken. Karin verdween volkomen naar de marge, uitgesloten van het grote publiek. En ze realiseerde zich steeds meer hoe ziek onze maatschappij is.

Ze was een radicale en flinke vrouw. Toen ze zich realiseerde dat ze indirect aan duizenden abortussen meebetaalde door alleen maar haar zorgverzekering te betalen, zei ze deze voor zichzelf en haar kinderen op. Maar een paar weken later kreeg ze met haar zoontje een zeer ernstig auto ongeluk waardoor zowel zij als haar zoontje in coma raakten en beiden verscheidene chirurgische ingrepen nodig hadden en een lange tijd in het ziekenhuis moesten (ver)blijven. Financieel gezien betekende dit dat Karin in armoede zou vervallen.

Toch stond ze er niet alleen voor. De Pro Life-beweging van Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk evenals vele afzonderlijke personen die haar hadden leren kennen door haar boek tegen abortus, vormden een netwerk van hulpverleners. Ze ondersteunden haar zowel materieel als geestelijk; ze gaven haar de kracht om haar leven van de grond af aan opnieuw op te bouwen en de moed om door te gaan. In een van haar laatste brieven vertelde Karin

mij: *“Nu maak ik huizen van andere families schoon en op een gegeven moment hoop ik mijn studie af te ronden. Ik ben nu niet meer beroemd, maar wil dat ook niet meer zijn. Eindelijk heb ik rust gevonden”*.

Ik zou het fijn vinden als we samen zouden stilstaan bij de mensen die Karin geholpen hebben. Zij gaven haar de noodzakelijke financiële steun in een precaire situatie. Maar ze gaven haar veel meer: ze gaven haar nieuwe vreugde, nieuwe hoop in haar schrijnende situatie. Je kunt zeggen dat ze haar tot leven wekten en dat leven verdedigden.

In wat volgt heb ik het daarom niet over wat de *“verdedigers van het leven”* – die wij allen zijn – zeggen, noch over pressiegroepen of sommige politici. Ook doel ik niet op de pamfletten die ze schrijven noch aan de manifestaties die ze organiseren. Ik wil alleen met u nadenken over onze dagelijkse houding ten opzichte van bepaalde personen *“van het andere kamp”*: personen die een abortus hebben ondergaan of dat willen gaan doen, die om euthanasie hebben gevraagd of dat willen gaan doen.

Sommigen van de *“verdedigers”* zijn georganiseerd in verenigingen, anderen niet. Het is niet echt nodig tot een Pro Life-groep te behoren, hoewel het vaak handig is. Toch moeten we niet vergeten dat de kracht van een groep afhangt van de persoonlijkheid van ieder afzonderlijk lid van die groep. Daarom is het zo belangrijk bij onszelf te beginnen als we het leven efficiënt willen verdedigen.

I. Enige passende denkwijzen

Wij allen zijn zeer verschillend van elkaar en ook onze omstandigheden zijn zeer verschillend. Bovendien is het goed dat verschillende personen verschillende manieren van doen hebben. Ongetwijfeld kunnen we enige algemene kenmerken benadrukken die iedere *“verdediger”* op de een of andere manier zal moeten ontwikkelen.

1. Kracht

Een grote hoeveelheid moed en kracht is nodig om in onze tijd van verborgen of zichtbare onderdrukking voor het leven te werken. Ik zal u enige voorbeelden geven die dit heel duidelijk aantonen.

Toen de Berlijnse Muur was gevallen, werd Oost-Duitsland opeens een vrije staat waarin nieuwe wetten golden. Toen werden de archieven van de geheime politie geopend en werden, buiten duizenden andere schandalige zaken, enige echt opvallende feiten ontdekt die praktisch onbekend waren bij de burgers. De geheime politie van communistisch Duitsland was erg afhankelijk van de vernietiging van de publieke en persoonlijke moraal in Oost-Duitsland. Men gebruikte zeer geslepen methodes om de verdediging van de menselijke waardigheid, het huwelijk en de familie af te remmen. Dus bijvoorbeeld iedere keer dat iemand zich uitsprak vóór het leven – op de televisie, de radio of in een krant – kreeg deze persoon in bijna alle media zware kritiek te verduren. Deze persoon werd een *“fascist”* genoemd, intolerant en arrogant; hij werd veracht, belachelijk gemaakt en uiteindelijk tot zwijgen gebracht. Veel kritiek kwam onder een valse naam uit het communistische deel van Duitsland.

Als we bereid zijn vóór het leven te werken, hebben we een vrije en sterke geest nodig. We moeten steeds onafhankelijker worden van de vooroordelen van anderen. Een echte “verdediger” accepteert rustig dat hij voor gek wordt uitgemaakt. In werkelijkheid is hij veel gezonder dan een persoon die als “normaal” wordt gezien vanwege diens goede aanpassing aan de maatschappij, omdat hij geen afstand doet van zijn capaciteit voor zichzelf te denken noch van zijn spontaniteit; hij volgt ondanks de obstakels zijn eigen innerlijk licht en verzet zich tegen alles wat de mens kleineert, manipuleert en misleidt, niet als individu ziet of tot object maakt.

Voordat euthanasie in Nederland niet langer strafbaar werd gesteld (01.04.2002) was het in vele ziekenhuizen al gebruikelijk de terminale zieken, wanneer het beter uitkwam, clandestien “te laten verdwijnen”. In die tijd was de moeder van Piet, een kennis van mij, stervende aan een pijnlijke ziekte. In haar laatste dagen leed ze verschrikkelijk. De behandelend arts kwam haar kamer binnen terwijl de hele familie aanwezig was, keek naar alle aanwezigen, riep Piet apart en zei op de gang tegen hem: “*Luister, ik zal jouw moeder nu een injectie geven, zodat ze rustig kan inslapen. Maar ik weet dat jij daar anders over denkt. Daarom heb ik jouw toestemming nodig; ik wil geen moeilijkheden*”. Piet gaf geen toestemming en de arts kon de euthanasie niet in gang zetten. De moeder leverde een lange doodstrijd. “*Het was traumatisch.* – vertelde Piet mij naderhand – *Je ziet je moeder sterven en je kunt haar niet helpen. En daarbij geeft de hele familie jou de schuld van haar lijden en verwijt je dat je hard bent*”.

Er zijn echt ontzettend moeilijke situaties. Het gevaar bestaat dat we gaan twifelen en dan (de) kans lopen toe te geven als we niet een sterke, zeer persoonlijke en diepgewortelde overtuiging hebben van een totale visie op het bestaan.

2. Nederigheid

De “verdediger van het leven” neemt zich voor zich hoe dan ook tegen het kwaad in onze wereld te verzetten. Deze zaak is het waard je sociale prestige te verliezen en je laatste energie aan te besteden. Toch moeten we inzien dat wij allen zwak zijn en het moe kunnen worden. Wij allen maken deel uit van het kwaad. Tijdens de Tweede Wereldoorlog beweerde in Amerika de Trappist en schrijver **Thomas Merton** vol berouw: “*Dat iedereen zijn eigen grote schuld toegeeft, aangezien wij allen op een of andere manier schuldig zijn aan deze oorlog... Wij zijn een boom waaraan Hitler een van de vruchten is en wij allen voeden hem*”.

Volgens een van zijn biografen wist Merton heel goed “dat de zonde, het kwaad en het geweld die hij in de wereld zag, dezelfde zonde was, hetzelfde kwaad en geweld dat hij in zijn eigen hart had ontdekt. De onzuiverheid van de wereld was een weerspiegeling van de onzuiverheid in zijn eigen ziel”. In eenzaamheid en stilte werd Merton zich ervan bewust dat in hem de hele mensheid leefde, met al zijn ellende maar ook met zijn verlangen naar liefde: hij vond de wereld in zichzelf.

Deze ervaringen nodigen ons uit de menselijke omstandigheden grondig te bekijken en in complexe situaties minder hard te oordelen. Er zijn niet slechts twee kleuren, zwart en wit:

de wereld bestaat niet uit zondaars enerzijds en martelaren die zingend hun dood tegemoet gaan anderzijds.

Dit feit werd geïllustreerd door **Johannes Paulus II** toen hij het concentratiekamp Auschwitz bezocht. Toen de paus deze verschrikkelijke plek, waar veel van de vrienden en kameraden uit zijn jeugd zijn omgekomen, betrad, gaf hij geen preek, geen enkele vermaning. Hij begon de *“Oefening van berouw”* te bidden, God vergeving vragend voor zijn eigen zonden.

Wij zijn allen in de gebeurtenissen van onze wereld diep en persoonlijk verwickeld. Als wij dit feit nederig accepteren en in ons diepste innerlijk kijken, kunnen we op zijn minst een klein deel van de maatschappij waar we deel van uitmaken, verbeteren. En dan kunnen we duidelijker zien dat er, behalve alle fouten ook veel moois en goeds is in de medemens.

Er wordt verteld dat generaal **Robert Lee** op een bijeenkomst met zeer lovende woorden sprak over een officier die onder hem diende. Een andere militair die aanwezig was stond versteld: *“Generaal – zei hij tegen hem – weet u niet dat de man over wie u met zoveel bewondering spreekt een van uw grootste vijanden is, die geen gelegenheid voorbij laat gaan om u te kleineren?”*. *“Ja. – antwoordde generaal Lee – Maar ze hebben mijn mening over hem gevraagd, en niet zijn mening over mij”*.

Alleen wanneer we vechten om echt nederig te zijn, bestaat de mogelijkheid dat een ander zijn hart voor ons opent. Soms is het beter eerst over onze eigen fouten, onze eigen vergissingen te praten. De Chinese wijsheer **Lao Tse** zei 25 eeuwen geleden: *“De reden waarom rivieren en zeeën de eer hebben honderd bergstromen te ontvangen is dat ze lager liggen. Zo zijn ze in staat te regeren over alle bergstromen”*. Degene die een waarheid wil overbrengen, zal zo moeten handelen: hij moet zich opstellen als de mindere van de ander. Op die manier wordt hij niet als een last beschouwd en zijn woorden niet als een belediging.

Afgezien daarvan is iedereen echt superieur aan ons in meerdere opzichten. In deze betekenis kunnen we van allen leren.

3. Kunnen luisteren

Een van de directe gevolgen van de nederigheid is de mogelijkheid een ander op te vangen en naar hem te luisteren. Soms is veel karakter en zelfbeheersing nodig om je niet meteen te ergeren. Niettemin zijn boosheid en verwijten zinloos omdat ze de ander in de verdediging dringen en doorgaans zorgen dat deze zich probeert te rechtvaardigen. De ander kwetsen met scherpe kritiek werkt niet alleen niet corrigerend maar verergert eerder de situatie. De wonden kunnen wrevel opwekken, een wrevel die soms tientallen jaren voortduurt en tot aan de dood blijft voortwoekeren.

Wanneer iemand een fout maakt, geeft hij dat misschien innerlijk toe. En als we het met zachtheid en tact weten te brengen, geeft hij het misschien ook aan ons toe. Maar dit gebeurt niet wanneer we hem tot elke prijs ervan proberen te overtuigen dat hij ongelijk heeft.

Het geheim om rustig te handelen is gelegen in het feit dat we de persoon niet moeten verwarren met datgene wat hij doet. Ieder mens is groter dan zijn schuld. Een veelzeggend voorbeeld geeft **Albert Camus** ons. Hij richt zich in een open brief tot de nazi's en spreekt over de misdaden die in Frankrijk zijn gepleegd: *“En ondanks dat, zal ik u mensen blijven noemen Wij doen ons best in u te respecteren wat u niet in anderen hebt gerespecteerd”*. Ieder mens is méér dan zijn ernstigste fouten.

Bijna allemaal praten wij teveel wanneer we de medemens willen overhalen tot onze manier van denken. Eerst moet de ander praten. Hijzelf kent zijn problemen, zijn strijd en zijn lijden beter dan wij. Er moet een sfeer gecreëerd worden waarin gesproken kan worden zonder woorden te hoeven wikken en wegen, waarin zwakheden getoond kunnen worden zonder enige angst te hebben bekritiseerd te worden.

Wij zijn geroepen om ons te verdiepen in de moeilijke vaardigheid om met onze medemens tot het uiterste te gaan. Niet te blijven steken in wát ze zeggen maar dieper door te vragen naar wat ze eigenlijk willen zeggen, niet alleen de woorden maar de betekenis te horen. Vaak ook is het goed om voor prullenbak of vuilnisbak te spelen . Misschien is het gebrek aan *“luisterende vuilnisbakken”* er de oorzaak van dat veel personen zo angstig en eenzaam zijn: ze zitten vol destructieve gevoelens en verschrikkelijke ervaringen die ze met niemand kunnen delen.

Als we het niet eens zijn met degene die spreekt, kunnen we interrumperen. Maar het is beter dat niet te doen; zo helpen we namelijk niet. Deze persoon zal geen aandacht aan ons schenken, zolang hij nog steeds veel ideeën en eigen ervaringen heeft die geuit moeten worden. Het belangrijkste is niet het geven van raad maar het aan zijn kant staan.

We moeten tot het einde rustig luisteren. Het woord dat door iemand niet geuit wordt, kan beslissend zijn. En juist dat woord moet geuit worden. Daarom – raad **Guardini** ons aan – moeten we ons oefenen om *“te zien, te luisteren, te voelen hoe er, achter een gevoel dat getoond wordt, achter een gedachte die geuit wordt, veel meer is dat verborgen blijft; en wanneer datgene dat verborgen is gebleven uiteindelijk bekend is, kan het zijn dat er daarachter nog meer is”*.

De beste sprekers zijn niet diegenen die goed kunnen praten, maar diegenen die geïnteresseerd zijn in wat de ander te zeggen heeft.

4. Begrip

Ik herinner mij een wanhopig jong meisje dat zwanger was en zwaar onder druk werd gezet om de zwangerschap te beëindigen. Gedurende enige weken zocht ze hulp, maar wist niet tot wie zij zich moest wenden. Toen ik met haar sprak, vroeg ik haar waarom ze niets tegen haar vriendin had gezegd die toch een vurig voorvechtster van een Pro Life organisatie was. *“Onmogelijk. – antwoordde ze mij – Ik kan met haar over die onderwerpen niet praten. Ze zou er aanstoot aan nemen. Onze vriendschap zou eindigen”*. Maar juist als iemand zo diep in de put zit, is dan niet een vriend of vriendin de aangewezen persoon om voor en met hem te vechten? *“Wees solidair met je medemens vooral wanneer hij schuldig is”* zegt een Frans spreekwoord.

In een moment van moedeloosheid, van mislukking of van grote angst is het enorm belangrijk iemand tegen te komen die geen ruzie maakt, die niet kil veroordeelt, maar die in staat is de vaak tegenstrijdige gevoelens die in ons omgaan met ons te delen. Er zijn momenten dat iedereen – zelfs de meest wrede moordenaar – troost en verlichting nodig heeft. De Amerikaanse crimineel **Crowley**, voor het vermoorden van veel mensen tot de elektrische stoel veroordeeld, schreef kort voor zijn dood: *“Onder mijn kleding heb ik een vermoeid hart, een goed hart: een hart dat niemand pijn zal doen”*.

Weten wij wat deze man heeft meegemaakt? Kennen wij de behandeling en druk waaraan hij vanaf zijn jeugd was blootgesteld, zijn innerlijke leegheid, zijn verveling? Waardoor zijn wanhoop en zijn haat veroorzaakt? Er is een verborgen reden waardoor iedere persoon denkt en doet zoals hij doet. Als wij deze reden ontdekken, zullen we de oorzaak van zijn handelen vinden en misschien de sleutel tot zijn persoonlijkheid.

Te midden van een wereld vol verschrikkelijke situaties zijn wij geroepen de mogelijkheid tot medeleven te ontdekken. De bekende Engelse schrijver **Graham Greene** zegt: *“Als we de dingen tot op de bodem zouden kennen, zouden we zelfs met de sterren medelijden hebben”*.

Vanzelfsprekend heb ik het niet over het uitoefenen van de publieke rechtvaardigheid; het gaat niet om het ontlopen van straf. Ik spreek eenvoudigweg over het handelen van een concreet persoon ten opzichte van een ander die ergens schuldig aan is. In het dagelijkse leven is het niet aan ons anderen te veroordelen, noch een oordeel te vellen over hun intenties. Wanneer deze handelingen zich afspelen “op straat”, dan zijn ze vaak niet vrij van een grote dosis ziekelijke hypocrisie. Bovendien geven ze aanleiding tot een nieuwe ronde van geweld en onderdrukking. De enige echte bevrijding is de bevrijding die het hart raakt en aanzet tot verandering, met de hulp van God.

Een scherp of cynisch commentaar helpt niets maar maakt juist dat de ander zich nog ellendiger voelt. Maar wanneer deze persoon een echte belangstelling ervaart, een oprechte bezorgdheid voor zichzelf en zijn situatie, dan kan hij positief reageren. Begrip heeft een genezend effect.

Het is absoluut noodzakelijk te begrijpen dat iedere mens meer liefde nodig heeft dan hij “verdient”; iedereen is kwetsbaarder dan hij lijkt. En als de meest gewelddadige persoon spijt kan hebben van zijn daden, kan hij tijdens zijn leven veranderen en groeien. *“Er is geen zondaar zonder toekomst, noch een heilige zonder verleden”* zegt een volkswijsheid.

Begrijpen is de sterke overtuiging hebben dat iedereen, onafhankelijk van al het kwaad dat hij gedaan heeft, een menselijk wezen is dat in staat is het goede te doen. Niemand is helemaal slecht; iedereen heeft ergens een goede kern. Om te laten zien dat we begrijpen, zeggen we tegen iemand: *“Nee, jij bent niet zo. Ik weet wie je bent! In werkelijkheid ben je veel beter”*. Wij willen al het goede voor onze medemens, zijn volledige ontwikkeling, zijn echte geluk en wij doen ons uiterste best om uit het diepst van ons hart oprecht van hem te houden.

Deze personen die hun medemens liefde en hoop weten te geven bestaan echt. Hun aanwezigheid geeft een gevoel van welbehagen. Je weet dat je in goede handen bent wanneer je bij hen bent; je voelt je gewaardeerd en bemind, ondanks al je fouten. Je kunt je zorgen vergeten, uitrusten en waarden ontdekken die je misschien nog nooit hebt leren kennen.

II. In staat zijn tot vriendschap

Als wij willen dat een ander echt afstand neemt van zijn fout, zijn vergissing, van iets wat lelijk is of van het kwaad en dat hij zich openstelt voor nieuwe kennis is het noodzakelijk een vriendschappelijke relatie met die persoon aan te gaan. Men accepteert goede raad wanneer er vertrouwen is. Men volgt een vriend en niemand anders.

Vriendschap geeft een nieuwe glans aan ons bestaan en maakt ons leven veel aangenamer. **Goethe** drukt dat op een poëtische manier uit: *“Ons leven lijkt erg leeg – zegt hij – als wij ons dit voorstellen alleen vol bergen, rivieren en steden. Maar wij weten dat er hier of ginds iemand is die op ons is afgestemd, iemand met wie wij altijd leven, ook al is dat in stilte. Dat en alleen dat maakt van de aarde een leefbare wereld”*.

Juist tegen de massificatie en de anonimiteit die zo karakteristiek zijn voor deze tijd hebben we warme plaatsen nodig, ruimtes waar we ons voelen alsof we in ons eigen huis zijn. Waar vrienden zijn, waar je vertrouwen ervaart, je thuis voelt. Voor veel tijdgenoten is vriendschap hun thuis en hun vaderland te midden van een wereld zonder vaderland en zonder eigen huis en haard.

Wie vrienden heeft van andere politieke partijen, van andere geloofsovertuigingen, met andere beroepen en met andere nationaliteiten is een gelukkig mens. Dit geeft ons onbegrensde mogelijkheden. Omgaan met en houden van de meest uiteenlopende mensen verruimt onze geest en maakt ons hart groter. We ontvangen veel en we geven veel. Zo kunnen we hen die in een uitzichtloze situatie lijken te verkeren op de beste manier helpen daar uit te komen.

Vanzelfsprekend kunnen we de vriendschap niet afdwingen. Het is een gave van boven. Maar wij kunnen ons bekwamen om deze gave te ontvangen.

1. Een essentiële voorwaarde

Om me in het leven van een ander te durven mengen, moet ik met mezelf in het reine zijn. Ik moet goed in mijn vel zitten en op een of andere manier uiteindelijk “mijn beste vriend” zijn.

Ik ken een vrouw die zich meerdere malen heeft laten aborteren en, na een enorme innerlijke verandering, vurig werkte voor Pro Life. Ze bekende me eens: *“Om eerlijk te zijn, haat ik mezelf. En ik haat alle vrouwen die abortus plegen. Als iemand deze misdaad heeft begaan, blijven haar slechts twee wegen open: hartstochtelijk vechten voor of tegen het leven om de stem van haar geweten tot zwijgen te brengen”*.

Toch verdedigen wij het leven niet in de eerste plaats om persoonlijke problemen op te lossen, maar om anderen te helpen. Wij zullen het niet efficiënt kunnen doen als wij alleen maar onze innerlijke chaos overbrengen, de anderen bedelvend onder onze bittere en schadelijke gevoelens. Ze zullen ons ontvluchten om zich te beschermen.

Als ik het niet met mijzelf kan vinden, kan ik het met iemand anders ook niet vinden. Als ik mijzelf niet ben tegengekomen, kan ik ook iemand anders niet echt tegemoet komen. Als ik innerlijk niet in evenwicht ben, kan ik ook geen (innerlijke) vrede in mijn omgeving zaaien.

Er is ook een derde mogelijkheid voor hen die een abortus hebben ondergaan: ze kunnen het leven sereen verdedigen als ze “*hun eigen beste vriend*” zijn geworden. Maar hoe is dat mogelijk? Vriendschap vereist een instelling van absolute eerlijkheid. Men kan geen vriendschap bouwen op een leugen. Dus om “*mijn beste vriend*” te zijn moet ik me integer gedragen. Ik moet de grote vraagstukken die vaak of minder vaak in me opkomen niet wegwuiven. Ik moet mijn eigen ziel op orde brengen, haar op het goede richten en de volledige zin van mijn bestaan zoeken.

Als iemand zich met God en met zichzelf verzoend heeft, heeft hij de gelegenheid zijn eigen getuigenis met bijzondere overtuiging aan de wereld te geven. Het is een fantastische taak, een gelegenheid om het goed te maken en toch ook een therapie om de eigen wonden steeds verder te genezen.

2. De waarde van vriendschap

E zijn twee manieren om ons in een gesprek te laten gelden: we kunnen de ander naar beneden halen of juist omhoog trekken; wij kunnen op een destructieve of constructieve manier handelen.

Een kwetsend taalgebruik, een paar sarcastische woorden, een bepaalde arrogantie, abruptheid, aanmatiging en verwijten zijn voorbeelden van een destructieve conversatie; ze roepen weerstand op en soms openlijke rebellie.

Er is niet veel handigheid nodig om de ander de grond in te trappen. Soms verwondt men nog meer met kilte dan met boosheid. Maar de prijs is hoog. Als wij discussiëren, met elkaar ruziemaken, elkaar tegenspreken, dan scheppen we afstand. Als we ons door onze innerlijke opwindning laten meeslepen, zal dat uitlopen op beledigingen. Soms zullen we een overwinning kunnen behalen. Maar het zal een lege overwinning zijn. Iemand die tegen zijn wil gedwongen wordt, verandert niet van mening. Hij komt niet uit de vicieuze cirkel waarin hij zich bevindt en vaak neigt hij ertoe de krachten die hem frustreren te saboteren.

Het is waar dat dwang soms kwaad kan voorkomen. Het kan bijvoorbeeld de dood van onschuldigen voorkomen. Maar het is geen adequaat middel om iemand naar het goede te leiden. Een geforceerde verandering is normaliter noch diepgaand noch blijvend. Je kunt niemand dwingen goed te zijn.

De Chinezen zeggen: “*Wie soepel loopt, komt ver*”. Hetzelfde drukt de beroemde fabel van de zon en de wind uit. Deze hadden woorden met elkaar over wie sterker was en de wind zei:

“Zie je die jongen die in een cape is gewikkeld? Ik wed dat ik hem die cape eerder uit laat doen dan jij”. Hij begon met een enorme kracht te blazen, tot bijna cycloonsterkte. Maar hoe harder hij blies des te meer wikkelde de jongen zich in zijn cape. Uiteindelijk ging de wind liggen en gaf zich gewonnen. Toen kwam de zon op en scheen welwillend op de jongen neer. Het duurde niet lang of de jongen, warm geworden door de zon, trok de cape uit.

Mildheid is echt veel machtiger dan woede. We kunnen het verstand van iemand alleen bereiken via zijn hart. Als de ander ons afwijst, kunnen we niets doen. Maar als de ander merkt dat wij echt van hem houden, dat hij bijzonder en belangrijk voor ons is, en dat we wensen dat hij echt gelukkig is, dan opent zich de mogelijkheid voor een vriendschapsrelatie waarin zoals we al gezien hebben, ieder naar de ander luistert en van de ander leert.

Vriendschap ontstaat en groeit wanneer we het beeld dat we ons van de ander gevormd hebben, loslaten. Het is een heel intieme ervaring die tijd, rust en veel fijngevoeligheid nodig heeft.

Hij die bemint, geeft iets van zichzelf, van zijn eigen leven, van wat in hem leeft. Hij deelt zijn vreugde en zijn verdriet, zijn verwachtingen en teleurstellingen, zijn ervaringen en plannen, zijn gedachten en niet in de laatste plaats de waarheid die hij heeft gevonden; kort gezegd: hij geeft zichzelf. In zo'n sfeer is het niet moeilijk over alles te praten, ook over de eigen fouten, zelfs als deze ernstig zijn.

3. De waarheid overbrengen

Om de verstandhouding met de ander op het plan van een opbouwend gesprek te tillen, is het nodig dat we dieper ingaan op de positieve relatie die al tussen ons bestaat. Het is belangrijk het goede in de ander te zien omdat wij allen de neiging hebben ons te gedragen zoals de anderen verwachten. In dat opzicht verwijs ik naar de volkswijsheid: *“Als je wilt dat de anderen goed zijn, behandel ze dan alsof ze dat al zijn”*.

We zouden altijd op onze eigen, persoonlijke manier moeten praten. Wanneer de anderen afgezaagde zinnen horen, luisteren ze vaak niet meer. Wij zouden niet moeten vergeten dat de woorden – en zelfs de beste voorbeelden – door ze te veel te gebruiken, geen indruk meer maken. Aangezien de argumenten voor het leven vaak en in zoveel contexten worden gebruikt, kan het zijn dat ze hun betekenis verliezen. We moeten de algemene beginselen trouw aan hun betekenis, maar creatief wat betreft de vorm uitleggen.

Wie echt van zijn medemens houdt, verbloemt noch hemelt het kwaad op dat deze begaan heeft. Hij probeert de ethische eisen – afhankelijk van de omstandigheden van ieder geval – duidelijk te verwoorden. Hij zoekt geen onechte compromissen, omdat hij weet dat deze bij niemand een duurzame innerlijke rust kunnen bewerkstelligen. *“Het is niet eerlijk elementaire ethische principes te omzeilen. – beweren Natalia Horstmann en Enrique Sueiro – Er zijn goede en slechte dingen en de goedheid of slechtheid hangt niet af van de meerderheid van stemmen. Tabak doodt niet omdat het op het pakje staat ...; noch is seksistisch geweld abnormaal, omdat de overheid het veroordeelt. Het zijn, hoe je het ook wendt of keert, op zichzelf schadelijke dingen”*.

De ander heeft het recht de hele waarheid te kennen, ook als deze op het eerste gezicht hard kan lijken. Daarom hebben we de zware plicht hem deelgenoot te maken van het licht dat wij, waarschijnlijk door de edelmoedigheid van anderen, hebben.

Om in welke menselijke relatie dan ook steeds oprechter te worden, moeten wij absoluut onze eigen innerlijke wereld laten kennen. De ander wil weten wie ik ben, zoals ik wil weten wie de ander is. Als we de verschillen onderdrukken en ons eraan wennen alles te verzwijgen, kunnen we misschien enige tijd genieten van een schijnbare harmonie. Maar eigenlijk accepteren we elkaar niet zoals we werkelijk zijn en zal onze relatie steeds oppervlakkiger worden, steeds meer teleurstellen totdat deze vroeg of laat kapot gaat.

Als we een sfeer van verwarring creëren helpen we daar niemand mee. Dus we moeten de waarheid zo duidelijk en integer mogelijk uiteenzetten. Wanneer we zo handelen, staan we de vriendschap niet in de weg maar bevorderen we die juist, als we fijngevoeligheid en respect in acht nemen. *“Jullie accepteren geen waarheid zonder liefde. En jullie accepteren geen liefde zonder waarheid. De een zonder de ander verwordt tot een destructieve leugen”*. Deze bevlogen woorden van de filosofe **Edith Stein** lijken mij speciaal van toepassing op het verdedigen van het leven. Iedere waarheid die met vergif vermengd is, wordt zonder meer leugenachtig.

4. Helpen uit de problemen te komen

Volgens **Socrates** is het niet handig iemand iets te leren. De grote meester leidde zijn tijdgenoten vol wijsheid naar waarheden die zij zelf konden ontdekken. Zijn methode weerspiegelt een grondige kennis van de ziel van de mens. Vaak zijn we inderdaad meer overtuigd van waarheden die wij zelf ontdekken, dan van waarheden die we door anderen op een zilveren dienblaadje krijgen aangereikt.

In de psychologie spreekt men in zo'n geval van de *“gestolen bedoeling”*: als ik – zelfs met veel enthousiasme – iets wil doen en iemand anders draagt me op precies dat te doen wat ik al van plan was, dan krijg ik er waarschijnlijk veel minder zin in. Ik voel me dan een ondergeschikte en niet de hoofdpersoon. Niemand vindt het prettig orders te krijgen voor iets wat hij al wilde gaan doen.

Daarom is het goed een beroep te doen op de meest nobele motieven van de ander en hem zo te helpen dat hij zelf het goede wil doen of berouw over het kwade wil hebben. Hijzelf kan en moet beslissen uit het dal te komen waarin hij zich bevindt. In de nabijheid van een vriend is dat mogelijk. Samen met die vriend kan iemand in contact komen met zijn ware ik; hij kan het oprechte en ware in zijn eigen hart ontdekken. Hij kan zich voelen alsof hij omhuld wordt door (zuivere) berglucht waardoor hij op een andere manier kan ademen; en deze lucht brengt hem ertoe in contact te komen met het meest nobele en verhevende wat in hem is.

Onze taak bestaat er vooral in, de ander in contact te brengen met zijn intiemste en meest authentieke gevoelens en hem te stimuleren de verborgen drijfveren van zijn innerlijk te

uiten. We kunnen hem verzekeren van onze nabijheid, een handje helpen en het vaste geloof overbrengen dat de weg naar de redding haalbaar is.

Een goede vriend geeft moed, licht en hoop, al is de nacht nóg zo donker. Hij helpt de ander uit een inzinking te komen na een ernstige val. Hij geeft hem de moed om op te staan en de kracht om zijn eigen schuld op zich te nemen met alle gevolgen daarvan. En niet in de laatste plaats wekt hij in hem de hoopvolle verwachting om opnieuw voor het leven te kiezen. Een Japans spreekwoord zegt: *“Met een vriend aan mijn zijde is geen enkele weg te lang”*.

Slotwoord

De liefde voor het leven uit zich vaak in dapperheid, kracht en rechtvaardigheid. En zij toont zich tegelijkertijd in nederigheid, luisteren en compassie. Deze liefde verdedigt altijd de waarheid en meestal doet zij een echte vriendschap ontstaan.

Wij willen het leven geven aan allen, zowel aan hen die in gevaar verkeren letterlijk hun leven te verliezen alsook aan hen die in gevaar verkeren van hun bovennatuurlijk leven beroofd te worden. Allen hebben onze zorgzaamheid nodig, en we moeten niet vergeten dat degene die het kwaad doet meer beschadigd wordt dan degene die eronder lijdt.

Daarom hebben wij onze blik gericht op de slachtoffers die misschien nog meer kapotgemaakt zijn dan de kinderen die niet geboren zullen worden of de ouderen die voor hun tijd sterven. Wij willen ook het leven geven aan degenen die verantwoordelijk zijn voor abortus en euthanasie. Wij willen onze hulp aanbieden om hen tot inkeer te laten komen en hun handelen te doen veranderen. Hiermee geven we heel duidelijk aan dat: *“de waarheid alleen de overhand krijgt door de kracht van diezelfde waarheid”*.

Als een *“verdediger”* de goede kern in alle mensen leert te ontdekken en met iemand die het kwade heeft gedaan leert om te gaan, dan zal hij ook zijn eigen leven verrijken. Door oprecht met de anderen om te gaan, groeit zijn levenskracht. Er komen meer ideeën in hem op, meer waarden. De *“verdediger”* kan vooral steeds meer liefde gaan geven en de mensen zo beter oriënteren.

Te midden van een chaotische wereld zal zo iemand de wijsheid verkrijgen om te begrijpen, het geduld om strijd te leveren en een onbeschrijfelijke vreugde, die de vrucht is van de inspanning om anderen van de duisternis naar het licht te leiden. Zijn levenshouding wordt samengevat in het motto van **Antonio Machado** *“Denk edel, voel intens, spreek duidelijk”*.

Lezing van dr. Jutta Burggraf, gehouden op 6 november 2009 tijdens het vierde Internationale Congres Pro Life, gehouden in Zaragoza (Spanje). Jutta Burggraf was professor in de Dogmatische en Oecumenische Theologie aan de Theologische faculteit van de Universiteit van Navarra.

© 2010 Informatiebureau Opus Dei in Nederland